

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-6/38>

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ANALYSIS OF THE CURRENT PRACTICE OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FIELD OF CRIMINAL PROCEDURE

Бабаєва О.В., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Горбенко Д.А., студентка III курсу бакалаврату факультету права та економічної безпеки

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Рябоконт К.І., студентка III курсу бакалаврату факультету права та економічної безпеки

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних теоретико-прикладних проблем кримінального процесуального права, пов'язаних із використанням технологій штучного інтелекту (далі – ШІ). У роботі розглянуто можливості застосування інтелектуальних систем, зокрема у сферах аналізу великих масивів даних, формування аналітичних висновків, прогнозування правопорушень, а також оптимізації процесуальних рішень. Зазначається, що на тлі активної цифровізації суспільства правоохоронні органи України ініціювали впровадження інноваційних технологій у сферу кримінального судочинства. Використання ШІ має значний потенціал для підвищення ефективності та оперативності розслідування, зменшення навантаження, покращення аналітичної роботи. Водночас із позитивними тенденціями існують значні ризики, серед яких – можливі порушення прав людини, зниження процесуальної автономії та небезпека технократичного підходу до кримінального провадження. Особливу увагу приділено необхідності чіткого визначення правових та етичних меж використання алгоритмічних технологій у кримінальному процесі. Застосування ШІ має супроводжуватися запровадженням прозорих і чітких процедур перевірки, контролю й апеляції алгоритмічних рішень. Важливим є і забезпечення збереження балансу між ефективністю та дотриманням основоположних прав і свобод учасників процесу.

У контексті дослідження підкреслюється міжнародний досвід, зокрема практики таких країн, як Сполучені Штати Америки, Велика Британія та Іспанія, Японія, які вже запровадили низку інноваційних технологій на базі ШІ в кримінальне правосуддя. Досвід цих країн підтверджує, що грамотне впровадження технологій ШІ може суттєво підвищити ефективність розслідувань, однак вимагає чіткого нормативного регулювання та етичного контролю. Наголошено на важливості розробки спеціального законодавчого регулювання алгоритмізації кримінального процесу, орієнтованого як на правові стандарти Європейського Союзу, так і на особливості національної правової системи України. Лише комплексний підхід, що поєднуватиме технологічний прогрес із принципами верховенства права, справедливості та поваги до прав людини, дозволить ефективно інтегрувати інструменти ШІ в практику досудового розслідування.

Ключові слова: цифрова трансформація, кримінальний процес, штучний інтелект, алгоритмізація, цифрові технології, процесуальні гарантії, автоматизація, міжнародний досвід.

The article is devoted to highlighting one of the current theoretical and applied issues of criminal procedural law related to the use of artificial intelligence (hereinafter – AI) technologies. The article examines the possibilities of applying intelligent systems, in particular, in the areas of analysis of large data sets, formation of analytical conclusions, prediction of offenses, and optimization of procedural decisions. It is noted that against the background of active digitalization of society, law enforcement agencies of Ukraine have initiated the introduction of innovative technologies in the field of criminal justice. The use of AI has significant potential to increase the efficiency and effectiveness of investigations, reduce the workload, and improve analytical work. At the same time, along with positive trends, there are significant risks, including possible human rights violations, reduced procedural autonomy, and the danger of a technocratic approach to criminal proceedings. Particular attention is paid to the need to clearly define the legal and ethical limits of the use of algorithmic technologies in criminal proceedings. The use of AI should be accompanied by the introduction of transparent and clear procedures for verification, control and appeal of algorithmic decisions. It is also important to ensure that the balance between efficiency and respect for the fundamental rights and freedoms of participants in the process is maintained.

The study emphasizes international experience, in particular the practices of countries such as the United States of America, the United Kingdom, Spain, and Japan, which have already introduced a number of innovative AI-based technologies in criminal justice. The experience of these countries confirms that the competent implementation of AI technologies can significantly increase the efficiency of investigations, but requires clear regulatory regulation and ethical control. The author emphasizes the importance of developing a special legislative regulation of algorithmization of criminal proceedings, which is oriented both to the legal standards of the European Union and to the peculiarities of the national legal system of Ukraine. Only a comprehensive approach that combines technological progress with the principles of the rule of law, justice and respect for human rights will allow for the effective integration of AI tools into the practice of pre-trial investigation.

Key words: digital transformation, criminal procedure, artificial intelligence, algorithmization, digital technologies, procedural guarantees, automation, international experience.

Постановка проблеми. Характерною рисою сучасного етапу розвитку цивілізації є масштабна інтеграція високих технологій у ключові сфери суспільного життя. Стрімкий розвиток інформаційних технологій трансформують

підходи до організації, управління та оцінки соціально значущих процесів, не виключаючи й таких сфер, як кримінальне судочинство. Відповідно, виникає нагальна потреба в осмисленні потенціалу новітніх технологій

у межах правової системи, особливо у зв'язку з необхідністю забезпечення ефективності, об'єктивності та неупередженості розслідування. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та зростання обсягів інформації, яку необхідно опрацювати в межах кримінального провадження, виникає об'єктивна необхідність у підвищенні ефективності та точності процесуальних дій за рахунок інтелектуальної автоматизації. На цьому тлі особливої актуальності набуває впровадження технологій ШІ. Актуальність дослідження алгоритмізації кримінального процесу з використанням ШІ обумовлена необхідністю адаптації кримінального процесуального механізму до викликів цифрової епохи. Йдеться не лише про підвищення технологічної ефективності кримінального провадження, а й про забезпечення балансу між досягненням правосуддя та дотриманням фундаментальних прав і свобод людини. Сучасна правова наука має активно включатися в осмислення цих трансформацій, адже впровадження алгоритмічних рішень у сферу кримінального переслідування створює як нові можливості, так і потенційні ризики з огляду на стандарти справедливого судочинства.

Метою статті є дослідження можливостей алгоритмізації кримінального процесу із застосуванням технологій ШІ, а також визначення правових, технічних та етичних аспектів впровадження таких інновацій у кримінальне провадження з урахуванням забезпечення прав людини, принципів верховенства права та процесуальних гарантій.

Аналіз літератури. Проблеми ШІ стали об'єктом дослідження низки науковців, таких як Бабаєва О., Баганець О., Белов Д., Белова М., Білоус В., Бірюков В., Верхогляд-Герасименко О., Гончаренко В., Демура М., Журавель В., Капліна О., Карпов Н., Клепка Д., Крицька І., Меденцев А. М., Орлов Ю., Погорельський М., Туманянц А., Храпенко О. О., Черевко К. О., Шепітько М., однак питання використання ШІ в кримінальному судочинстві не може бути повністю вивченим і потребує свого постійного наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. У ХХІ столітті цифрові технології стрімко трансформують усі сфери суспільного життя, і правосуддя не є винятком. Одним із ключових напрямів цієї трансформації стає впровадження інтелектуальних систем у сферу кримінального судочинства. Як слушно зазначив американський футуролог Рей Курцвейл: «У майбутньому технології настільки зіллються з нашим життям, що межа між людиною і машиною зникне» [1, с. 652]. ШІ відкриває нову епоху, в якій інновації стають запорукою конкурентоспроможності, ефективності та прогресу [2]. Успішна інтеграція ШІ в діяльність органів правосуддя вже сьогодні є перевагою тих, хто здатен оперативно адаптуватися до викликів цифрової епохи.

В умовах глобальної діджиталізації застосування ШІ перестає бути винятком і поступово перетворюється на необхідну складову функціонування ефективної правової системи. Завдяки автоматизації стандартних операцій, машинному навчанню та аналітичним алгоритмам юридичні фахівці отримують змогу зосередитися на складних, інтелектуальних аспектах своєї професії [3, с. 383]. Крім того, ШІ сприяє підвищенню якості правозастосовної діяльності, зменшенню ризиків помилок, а також удосконаленню системи забезпечення безпеки [4].

Національні правові системи різних країн поступово інтегрують технології ШІ для оптимізації рутинних процесів, аналізу великих масивів даних, прогнозування ризиків і налагодження ефективної взаємодії між суб'єктами кримінального провадження. Така тенденція вимагає ґрунтовного аналізу практичних аспектів використання ШІ: його можливостей, обмежень, а також правових і етичних викликів, що постають у процесі цифровізації правосуддя.

У цьому контексті особливої значущості набуває виважене впровадження ШІ в кримінальне провадження – з дотриманням принципів правової визначеності, а також

процесуальної форми, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом України. Лише за таких умов інновації можуть справді служити інтересам правосуддя, сприяючи його відкритості, ефективності та справедливості.

Як справедливо зазначають Капліна О., Туманянц А., Крицька І. та Верхогляд-Герасименко О. застосування систем ШІ у сфері кримінального провадження може певним чином впливати на реалізацію та дотримання основних прав і свобод людини і громадянина, зокрема тих, що гарантовані Європейською конвенцією з прав людини та Міжнародним пактом про громадянські і політичні права [5, с. 149].

Усвідомлення цієї потреби відображається і на міжнародному рівні, де в правозастосовній практиці простежується стійка тенденція до активного впровадження інноваційних технологій у сферу кримінального провадження. Особливо помітним є використання ШІ на стадії досудового розслідування, коли правоохоронні органи вже володіють інформацією про вчинене кримінальне правопорушення і стикаються з необхідністю оперативної обробки значних обсягів даних [6, с. 450]. Застосування таких технологічних рішень у ряді країн стало ефективним інструментом оптимізації слідчих дій, підвищення точності аналізу доказової інформації та забезпечення належного рівня процесуальної економії. Наприклад, в боротьбі зі злочинністю особливо ефективно зарекомендували себе такі інструменти, як британський Connest, що є інтегрованою ІТ-платформою, котра об'єднує інформацію про злочини, розслідування та оперативні дані в єдину мережу на основі бази POLE (осіб, об'єктів, локацій та подій). Такий підхід дає змогу встановлювати логічні зв'язки між елементами справи, візуалізувати їх і забезпечувати повний доступ до актуальної інформації для слідчих, аналітиків та оперативних працівників. Функціонал системи дозволяє виконувати складні аналітичні операції, зокрема аналіз фінансових транзакцій, виявлення підозрілих зв'язків і моделювання подій – у лічені хвилини замість тижнів ручної роботи [7]. Важливою перевагою є також віддалений доступ у режимі реального часу. Таким чином Connest виступає не лише як база даних, а як потужний інструмент алгоритмізації досудового розслідування, що поєднує технології Big Data, аналітику та алгоритмічне прогнозування [8, с. 555]. Це свідчить про трансформацію кримінального процесу в бік цифрово-орієнтованої моделі, де ШІ відіграє ключову роль. Крім того, у даному контексті варто зазначити про Міжнародну базу даних, зображень і відео про сексуальну експлуатацію дітей (ICSE Database) та систему розпізнавання обличчя Інтерполу (IFRS). Остання поєднує аналітичну та оперативну-розшукову функції, забезпечуючи ефективний обмін інформацією між спеціалізованими підрозділами 179 країн, що робить її унікальною глобальною кримінальною базою даних. Завдяки біометричному програмному забезпеченню, вона здатна ідентифікувати чи верифікувати особу шляхом аналізу рис та контурів обличчя. З моменту запуску наприкінці 2016 року за її допомогою вдалося встановити особи майже 1500 терористів, злочинців, утікачів і зниклих безвісти [9].

Система ICSE, використовуючи технології комп'ютерного зору, цифрової обробки зображень та аудіо аналізу, для миттєвого порівняння нових матеріалів з наявною базою даних, дозволяє виявляти збіги між злочинами, жертвами та місцем подій, навіть якщо правопорушення було вчинене за кордоном або зображення містять лише непрямі подібності – наприклад, характерні предмети інтер'єру чи звукові фони. У результаті система ICSE є складовою частиною глобальної алгоритмізованої інфраструктури, у якій центральне місце посідає обробка великих обсягів візуальних даних. Її використання сприяє не лише автоматизації встановлення обставин справи, але

й істотно посилює міжнародну взаємодію правоохоронних органів, що має особливе значення у справах з транскордонним елементом [10].

У контексті застосування ШІ в кримінальному процесуальному праві, також варто звернутись до досвіду Сполучених Штатів, які є одними з лідерів у впровадженні цієї технології в правову сферу. Особливо це стосується використання алгоритмів для прийняття рішень щодо запобіжних заходів. Одним із прикладів є алгоритм, розроблений командою дослідників Стенфордського університету (Stanford Computational Policy Lab), який допомагає суддям ухвалювати рішення про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи застави. Аналізуючи приблизно 100 000 процесуальних документів, таких як судові ухвали, рішення та протоколи, дослідники виявили суттєві відмінності в підходах різних суддів до обрання застави. Так, деякі судді ухвалювали рішення про застосування застави у 90% справ, тоді як інші судді в аналогічних ситуаціях застосовували заставу лише в 50% випадків [11].

Це свідчить про значну варіативність у судовій практиці та вказує на наявність суб'єктивності або непослідовності у прийнятті рішень. Цей приклад підкреслює потенціал ШІ в уніфікації судової практики та зменшенні впливу людського фактора на ухвалення процесуальних рішень. Використання алгоритмів для прийняття рішень щодо запобіжних заходів може не лише допомогти стандартизувати судові процеси, а й забезпечити більшу послідовність у прийнятті рішень, знижуючи ризики упередженості чи дискримінації в судовому процесі.

Проте використання ШІ на різних етапах кримінального процесу викликає численні етичні, юридичні та технологічні питання. Незважаючи на безперечні переваги ШІ у швидкості обробки даних, автоматизації завдань та покращенні ефективності розслідувань, застосування цієї технології у сфері кримінального правосуддя не є однозначним. Так, згідно з останніми розробками в Японії, країна активізує роботу над впровадженням регуляцій для управління технологіями ШІ в рамках своєї стратегії досудового розслідування. Наприкінці 2024 року Японія випустила новий проміжний звіт, який засвідчує зміну підходу до регулювання ШІ. Як зазначає Хірокі Хабука, Японія надає перевагу використанню існуючих секторних законів замість запровадження нових загальних актів, що спеціально регулюють ШІ [12, с. 2]. Такий підхід базується на принципі технологічної нейтральності та передбачає, що державні органи повинні здійснювати моніторинг ризиків, тоді як підприємства залишають за собою право на добровільні ініціативи щодо їх пом'якшення. У цьому контексті показовим є схвалення Кабінетом Міністрів Японії 28 лютого 2025 року законопроекту про сприяння дослідженню, розробці та використанню технологій, пов'язаних зі ШІ (人工知能関連技術の研究開発及び活用の推進に関する法律案 японською). Цей законопроект має узагальнений характер і не передбачає жорстких зобов'язань для бізнесу чи громадян, натомість акцент робиться на принципах співпраці між урядом, підприємствами та суспільством. Стаття 16 законопроекту уповноважує уряд збирати інформацію про поточні тенденції розвитку ШІ, аналізувати випадки порушення прав громадян унаслідок зловживання такими технологіями та вживати відповідних заходів – зокрема, надавати рекомендації, консультації чи інформацію суб'єктам, що працюють у сфері ШІ [13, с. 1]. Особливої уваги заслуговує можливість уряду публічно розкривати імена розробників і користувачів ШІ, які істотно порушили права громадян. Хоча проект не передбачає чітких санкцій, він допускає застосування так званого підходу «name and shame», що може мати суттєві репутаційні наслідки. На відміну від більш жорстких і детальних положень Акта ЄС про ШІ, японська модель характеризується м'яким і високо рівне-

вим підходом, що має зберегти інноваційний потенціал національної індустрії. Водночас уряд Японії наголошує на необхідності контролю за використанням іноземних ШІ-моделей, таких як китайська DeepSeek, особливо в контексті національної безпеки. Стратегічна гнучкість, яку демонструє Японія, дозволяє ефективно адаптуватися до нових викликів, не стримуючи при цьому розвиток технологій та їх інтеграцію в роботу правоохоронних органів [12].

Іспанія є прикладом країни, де ШІ активно застосовувався в рамках кримінального розслідування. Зокрема, алгоритм VeriPol, розроблений дослідниками з Мадридського університету Карла III та Університету Кардіффа, був впроваджений Національною поліцією Іспанії у 2018 році для виявлення неправдивих заяв до поліції. Оцінка алгоритму вказувала на його високу точність, яка перевищувала 90%. Однак у жовтні 2024 року, після шести років використання, Національна поліція Іспанії відмовилася від подальшого застосування VeriPol через відсутність юридичної сили отриманих результатів у судовому процесі. Це рішення співпало з набуттям чинності Регламенту Європейського Союзу щодо ШІ, який класифікує подібні системи як «високоризикові», вимагаючи до них підвищених вимог щодо прозорості та верифікації. Аналітичний звіт науковців Університету Валенсії вказав на суттєві недоліки алгоритму VeriPol, зокрема на відсутність відкритої інформації про принципи його функціонування, що порушує основні вимоги до правової визначеності та змагальності сторін. Досвід використання VeriPol в Іспанії демонструє як переваги, так і ризики алгоритмізації кримінального процесу. З одного боку, використання природної обробки мови та статистичних моделей дозволяє значно скоротити час на аналіз заяв і підвищити ефективність розслідування. З іншого боку, проблема не прозорості алгоритмів, обмежена валідність результатів і потенційна упередженість алгоритмів ставлять під сумнів правомірність отриманих доказів та дотримання процесуальних прав осіб. Цей випадок підкреслює необхідність ретельного нормативного регулювання застосування ШІ в кримінальному процесі, яке забезпечить дотримання принципів відкритості, верифікації результатів та підзвітності в рамках правової системи. Таким чином, цей приклад демонструє, як важливо для держави не тільки активно впроваджувати технології ШІ в правову сферу, а й належно регулювати їх використання. Іспанський досвід підкреслює необхідність у правовій визначеності щодо застосування таких систем, оскільки недостатня прозорість і відсутність чітких стандартів можуть призвести до серйозних порушень прав громадян та недовіри до системи правосуддя [14].

В Україні, де використання ШІ у сфері кримінальної юстиції вже розпочалося, важливо вивчити міжнародний досвід і забезпечити належне правове регулювання, щоб уникнути подібних проблем і гарантувати справедливість та прозорість правових процесів. Україна активно інтегрує технології ШІ в роботу правоохоронних органів, зокрема в сфері кримінального правосуддя – під час розслідування воєнних злочинів та у процесі застосування системи «Кассандра» в діяльності органів пробації [5, с. 152]. Підсистема «Кассандра» – це модуль Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, створений за підтримки проєктів ЄС «Pravo-Justice» та EDGE. Вона розроблена для комплексного аналізу даних щодо обвинувачених і засуджених з метою прогнозування ризику повторного вчинення кримінальних правопорушень [15].

Система обробляє значні масиви структурованої інформації, зокрема: кримінальну історію, соціально-економічний стан, рівень освіти, житлові умови, наявність залежностей та характер соціальних зв'язків. На основі цих даних «Кассандра» автоматично розраховує індивідуальний ризиковий бал і визначає відповідну категорію

ризик: низьку, середню, високу або дуже високу. Розрахунки базуються на алгоритмах машинного навчання, натренованих на історичних даних пробації та пенітенціарної системи. Очікується, що у подальшому система зможе враховувати не лише відповіді на стандартизовані запитання, а й увесь доступний обсяг інформації про особу [15].

«Кассандра» має прикладне значення на всіх стадіях кримінального провадження, зокрема під час підготовки досудової доповіді. За допомогою ШІ органи пробації отримують об'єктивні характеристики підозрюваного або обвинуваченого, що сприяє формуванню обґрунтованої позиції суду щодо виду покарання чи запобіжного заходу. Як зазначив Міністр юстиції України Денис Малюська, система автоматизує процес оцінки: працівник пробації вводить дані, а алгоритм самостійно визначає рівень ризику рецидиву. Для пробаційних органів «Кассандра» виступає ключовим інструментом у плануванні наглядових і соціально-виховних заходів. Враховуючи індивідуальні ризики, такі як залежність, безробіття або низький освітній рівень, система дозволяє обрати відповідні програми реабілітації та корекції поведінки. Водночас забезпечується оперативний електронний обмін інформацією між установами виконання покарань і пробаційними службами, що підвищує ефективність запобігання повторним правопорушенням [16, с. 4].

У сфері ресоціалізації «Кассандра» сприяє впровадженню європейських стандартів індивідуального підходу. На підставі аналізу причин вчинення злочину та особистісних особливостей формується персоналізована програма виправлення з урахуванням виявлених чинників. Наявність єдиного реєстру та зазначеної підсистеми дає змогу вперше здійснювати системний облік рецидивів і проводити порівняльний аналіз, що істотно покращує ефективність ресоціалізації. У підсумку «Кассандра» є інноваційним інструментом української кримінальної юстиції, який завдяки використанню ШІ та аналітичних технологій сприяє прийняттю науково обґрунтованих рішень, підвищує ефективність пробаційної діяльності та створює умови для індивідуалізованого, превентивного підходу до осіб, які вчинили злочини.

Як справедливо зауважив Голова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Олександр Марчук, технології ШІ вже знаходять практичне застосування в діяльності правоохоронних органів. Зокрема, йдеться про використання спеціалізованих програм розпізнавання обличчя та голосу особи з метою ідентифікації учасників кримінального провадження, а також про застосування технологічних рішень на базі ШІ при розслідуванні воєнних злочинів, що потребують обробки великого обсягу доказової інформації. Високої точності таких систем вдається досягти завдяки використанню біометричних індексів, що враховують унікальні параметри обличчя [17].

Крім того, наприклад, у місті Києві за ініціативи Київської міської ради встановлено понад 6 тисяч камер відеоспостереження, оснащених системами розпізнавання обличчя. Особливої уваги заслуговує те, що слідчі органи мають доступ до відповідних баз даних, що нерідко відіграє ключову роль у виявленні, попередженні та подальшому розслідуванні кримінальних правопорушень, а також у встановленні місця перебування осіб, які перебувають у розшуку. Подібне впровадження суттєво оптимізує роботу правоохоронців, значно скорочуючи час, необхідний для пошуку та обробки інформації [18, с. 128]. У той же час, стан нормативного регулювання використання технологій ШІ в Україні характеризується фрагментарністю та відсутністю комплексного законодавчого врегулювання. Використання ШІ відбувається без належної законодавчої основи, що створює загрозу порушення основоположних прав людини, включаючи право на повагу до приватного життя, право на справедливий судо-

вий розгляд і право на захист. У цьому контексті постає нагальна потреба у розробленні спеціального нормативно-правового забезпечення, яке б детально регламентувало умови, межі та процедури застосування технологій ШІ в межах кримінального процесу. З огляду на викладене, необхідно розробити та закріпити на нормативному рівні етичні засади застосування ШІ в кримінальному провадженні. Зокрема, має бути передбачено дотримання принципів прозорості роботи алгоритмів, забезпечення справедливості та недискримінаційності результатів, захисту приватного життя особи й запобігання зловживанням технологічними можливостями [5, с. 149]. Одночасно необхідно створити цілісні правові рамки, що регулюватимуть процес збору, обробки, зберігання та використання доказової інформації, здобутої за допомогою технологій ШІ. Має бути встановлений чіткий порядок прийняття рішень на основі алгоритмічного аналізу, запроваджено механізми незалежної перевірки таких рішень та передбачено процедурні гарантії права на їх оскарження. Важливим напрямом державної політики має стати стимулювання наукових досліджень та інновацій у сфері застосування ШІ для досудового розслідування. Це передбачає підтримку прикладних досліджень, створення лабораторій і науково-дослідних центрів, налагодження партнерства між державними установами, академічними інституціями та приватним сектором. Необхідною складовою є також організація системної підготовки та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, адвокатів і суддів з питань застосування технологій ШІ. Доцільним є розроблення спеціалізованих освітніх курсів, проведення навчальних семінарів, обміну досвідом і впровадження найкращих міжнародних практик у цій сфері [20].

Також, окремої уваги потребує розвиток міжнародного співробітництва, спрямованого на обмін досвідом, вироблення загальноновизнаних стандартів використання ШІ в кримінальному провадженні, а також участь у спільних наукових і практичних проектах у цій галузі. Аналізуючи стан впровадження ШІ в Україні, варто зауважити, що держава володіє значним потенціалом для його ефективного застосування у сфері правоохоронної діяльності. Втім, наразі цей потенціал реалізований лише частково. Хоча окремі елементи ШІ вже використовуються, їх впровадження не має масштабного характеру та здійснюється обмежено.

Висновок. Алгоритмізація кримінального процесу із застосуванням ШІ є важливим напрямом розвитку національного кримінального судочинства. Попри активну цифровізацію суспільного життя, правоохоронні органи вже розпочали шлях адаптації до новітніх технологічних викликів, що вимагає системного підходу до інтеграції інновацій. Використання ШІ відкриває значний потенціал для підвищення ефективності кримінального провадження, оптимізації процесу збору, аналізу та систематизації даних, а також для зниження навантаження на працівників правоохоронних органів. Водночас впровадження алгоритмічних рішень супроводжується суттєвими ризиками, насамперед щодо дотримання прав людини і основоположних гарантій справедливого судового процесу. Необхідною умовою безпечного використання ШІ є створення чітких нормативно-правових засад, які регулюватимуть його застосування, забезпечуватимуть прозорість процедур, захист персональних даних, запобігання дискримінації та ефективний контроль за алгоритмічними рішеннями. Міжнародний досвід підтверджує, що інтеграція ШІ в кримінальне провадження сприяє підвищенню якості та оперативності розслідувань. Проте ефективне впровадження цих технологій можливе лише за умови поєднання технічного вдосконалення з належною підготовкою кадрів, етичним регулюванням і демократичним контролем. Інтеграція телекомунікаційних систем і ШІ має стати ключовим чинником

модернізації кримінального процесу, що дозволить підвищити оперативність, зменшити рівень бюрократії, оптимізувати використання ресурсів і сприяти справедливому та ефективному здійсненню правосуддя в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курцвейл, Р. Сингулярність близько: коли люди перевищать біологію / Рей Курцвейл ; пер. з англ. – Нью-Йорк : Viking Penguin, 2005. – 652 с. – *The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology*.
2. Бисара Ю.М., Белов Д.М., Заборовський В.В. Штучний інтелект та авторські і суміжні права. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 76(2). Ч. 2. 2023. С. 299–304.
3. Храпенко О.О., Меденцев А.М. Використання штучного інтелекту у роботі судових, правоохоронних органів та адвокатури. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5/2023. С. 382–384. URL: http://lsej.org.ua/5_2023/94.pdf (дата звернення: 13.05.2025 р.).
4. Fatima Dakalbab, Manar Abu Talib, Omnia Abu Waraga, Ali Bou Nassif, Sohail Abbas, Qassim Nasir. Artificial intelligence & crime prediction: A systematic literature review. *Social Sciences & Humanities Open* 6 (2022) 100342. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590291122000961>
5. Kaplina O., Tumanyants A., Krytska I., Verhoglyad-Gerasymenko O. Application of Artificial Intelligence Systems in Criminal Procedure: Key Areas, Basic Legal Principles and Problems of Correlation with Fundamental Human Rights. *Access to Justice in Eastern Europe*. № 6 (3). 2023, 147–166. References : p. 165–166. DOI: 10.33327/AJEE-18-6.3-a000314. URL: https://ajee-journal.com/upload/attaches/att_1690877650.pdf
6. Белова М., Белов Д. Імплементация штучного интеллекта в досудовое расследование криминальных дел: международный опыт. Аналитико-сравнительное правоведство. 2023. № 2. С. 448–453 URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/64166/1/282310-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%96-650687-1-10-20230618.pdf>
7. Metropolitan Police Service URL: <https://www.nec.com/en/case/mps/index.html>
8. Демура М., Клепка Д. Імплементация штучного интеллекта в досудовое расследование криминальных дел: международный опыт. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 554–558. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/133.pdf
9. Офіційна веб-сторінка Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/Databases>
10. International Child Sexual Exploitation database URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>
11. Штучний інтелект у правосудді. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shtuchnyj-intelekt-pravosuddia/> (дата звернення: 21.04.2025)
12. Hiroki Habuka 250225_Habuka_Japan_AI_0.pdf
13. JAPAN'S INAUGURAL AI REGULATIONS: A PRO-INNOVATION APPROACH URL: <https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2025/03/Japan-inaugural-ai-regulations-march-2025.pdf> (дата звернення: 13.04.2025)
14. Національна поліція Іспанії припиняє використовувати Veripol, свій головний штучний інтелект для виявлення неправдивих повідомлень URL: Spanish National Police stop using Veripol, its star AI for detecting false reports | Cívio (дата звернення 12.05.2025)
15. Підсистема Касандра, єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту URL: https://protocol.ua/ru/ediniy_reestr_zasudgenih_ta_osib_uzyatih_pid_vartu_pidsistema_kassandra_elektronna_sistema_notariatu_ta_inshi_tsifrovi_novatsii_min_yustu/ (дата звернення 12.05.2025)
16. White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust COM(2020) 65 final (European Commission, 19 February 2020) accessed 30 March 2025.
17. Використання допоміжних технологій у судочинстві: презентація Висновку КРЕС у Верховному Суді URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1566075/#>
18. Демура М. До питання про цифрову трансформацію кримінального провадження в умовах воєнного стану. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022 р. Спеціальний випуск № 2. С. 374–381. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-374-381.
19. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3–4 December 2018) URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>
20. Черевко К. О. Штучний інтелект як інструмент протидії злочинності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*, 28(1). 2023. С. 124–133 URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/43/20>